

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Officio Ordinarii. Titvlvs XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Idem.

Collatio beneficii per legatum à sede Apostolica tibi facta, nullius momenti existit, si in ea non fuerit à habita mentio de alio beneficio, quod primitus obtinebas.

DE OFFICIO ORDINARI.

TITVLVS XVI.

CAP. I.

Archiepiscopus non potest sibi constituere officiales in diocesi. suffraganeorum suorum, etiam pro futuro casu per appellationem devolutis ad ipsam: nisi de consuetudine hoc habeat: & tunc etiam tales officiales inhibere non possunt, proutquam fuerit appellatum. Innocentius III. In concilio Lugdunensi.

Romana ecclesia: & infra. Prohibemus quoque, ne Rhemenfis Archiepiscopus dioces. suffraganeorum suorum foraneos officiales constituat: quia, cum metropolitans, ne suorum suffraganeorum ingrediantur dioceses, ut in eis auctoritate propria judicent, disponant, aliquid aliud agant canonica prohibeant instituta, nequaquam hoc possunt in illis per alios exercere. Nec pro eo, quod causas per appellationem delatas ad ipsos, possunt in suffraganeorum suorum dioces. delegare: Similiter licet eis tales officiales instituire in eisdem, qui eorum vice (cum appellatur ad ipsos) citationes, vel inhibitiones faciant, seu compellant in hac parte rebelles. Quia in causis per appellationem devolutis ad ipsos, jam jurisdictionem obtinere noncuntur: propter quod licet possunt super illis committere vices suas. Non sic autem in aliis, in quibus nondum exiit appellatum, & idcirco non debent aliquos constituere pro citationibus, & in futuris causis appellationum, & inhibitionibus faciendis: nisi aliud Rhemenfis ecclesia, circa talium officialium institutionem de consuetudine obtineat specialia. A quibus etiam si de consuetudine huiusmodi possint in Rhemenfi provincia constitui: inhibitiones tamen ne procedatur in causis prius, quam ad Rhemensem curiam appelletur, fieri penitus inhihemus.

Donec Archiepiscopus de facili potest haberi, officiali eius suffraganeum excommunicare, suspendere, aut interdicere non potest, propter ordinem (melius dixerit officium) Episcopatus reverentiam. h. d. in summa. Ioan. And.

Officiales autem Rhemenfis Archiepiscopi (quamdiu in sua provincia vel circa illam exierint) in suffraganeos interdicti, suspensionis, vel excommunicationis proferre sententias non attendent. Et hoc idem ab officialibus aliorum Metropolitanorum, circa ipsorum suffraganeos, (quibus ob reverentiam Pontificalis officii defectu volumus in hac parte) precipimus observari.

CAP. II.

Canonici, qui à divinis cessare possunt consuetudine vel alio iure, si cessare volent, causam suam cessationi expriment in instrumto publico, vel patentibus litteris suo vel alio autentico sigillo munitis: & exhibeant illud vel illas illi, contra quem cessant. Hoc pratermissis, vel expressa causa non inventa legitima, quae quid medio tempore perceperint à ecclesia, restituant: & quae percipere debent, non percipiant, & satisfaciant de irrogatis illi, contra quem cessant. Causa legitima inventa, teneatur ille ad interesse canonici, & ad certam quantitatem ecclesia, superiorum taxandam a burio. Vltimò reprobatur consuetudo, quam imagines sanctorum, in dicta cessatione spiritus & virtutis supponantur. Et statuitur contrarium facientes graviter puniendos. Ioan. And.

a Alias, sicut. b Vid. ca. fin. de rescript. in antiq. & l. non quemadmodum ff. de iudic. Fini.

Gregorius X. In generali concilio Lugdunensi.

Si a canonici à divinis cessare voluerint, prout in ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine, vel aliis vindicant: antequam ad cessationem huiusmodi quocummodo procedant, in instrumto publico, vel patentibus litteris sigillorum b suorum, aut alterius autentici munimine roboratis, cessationis ipsius causam expriment: & illud vel illas ei, contra quem cessare intendunt, exhibeant. Scituri, quod si hoc pratermissis cessaverint, vel causa, quam expresserint non fuerit inventa canonica: omnia de quibuscunque proventibus illius ecclesiae, in qua cessatum fuerit, cessationis tempore perceperint, restituent. Illa verò, quae pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, sed ipsi ecclesiae cedent, ac nihilominus ei contra quem cessaverant, de damnis & iniuriis satisfacere tenebuntur. Si autem causa eadem canonica fuerit iudicata, is qui occasionem cessationi dederat, ad omne interesse dictis canonici, & ecclesiae, cui debitum officium eius est culpa subtractum, ad certam quantitatem taxandam, & in divini cultus augmentum convertendam, superioris arbitrio condemnentur. Ceterum detestabilem abusum horrendae indevotionis illorum, qui crucis, beatæ Mariæ virginis, aliorumq; sanctorum imagines seu statuas irreverenti ausu tractantes, eas in aggravationem cessationis huiusmodi prosternunt in terram, & urticis spinisq; supponunt, penitus reprobantes, aliquid tale fieri de cetero districtius prohibemus: statuentes ut in eos, qui contra fecerint, ultix procedat dura sententia: quae delinquentes sic puniat graviter, quod alios à similibus delinquentione compescat.

CAP. III.

Statuit Papa, quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compelluntur ostendere, intra tempus competens superiori arbitrio statuendum, dispensationes: quas si non ostenderit, perinde procedatur, ac si nullas haberent. Et si ostenderit, & sufficientes, non amplius molestentur: prout ne in praedictis beneficiis, cura negligatur animarum. Si autem dubitetur de dispensatione, ad sedem Apostolicam recurratur. Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficium, nisi ostensa dispensatione sufficienti: & tunc ita demum conferatur, si per dispensationem possunt illud cum alio retinere, vel si prioribus renunciaverint: aliter collatio facta non teneat. Ioan. And.

Idem.

Ordinarii e locorum subditos suos plures dignitates, vel ecclesias, quibus animarum cura immittunt, obtinentes: seu personatum, aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa: districtè compellant dispensationes auctoritate, quarum huiusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenete se afferunt, infra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si forte iusto impedimento cessante, nullam dispensationem infra idem tempus contigerit exhiberi: ecclesiae beneficia, personatus seu dignitates, quae sine dispensatione aliqua eo ipso illicitè detineri constabit, per eos ad quos eorum collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur.

Ceterum si dispensatio exhibitæ, sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis huiusmodi, quae canonice obtinet, molestetur. Provideat tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura in eis-

a De materia huius c. vide citatos in cap. quatuor. infr. eo. tit. & libr. b Vid. l. ad testum. ff. de test. & l. fin. ff. de alt. scr. ac c. significanti. infr. de app. Fin. c Hoc decretum expressè innovat & confirmat sacrosancti Concilii Tridentini. sess. 7. de reform. cap. 3. d alii. ita: provideat tamen ordinarius taliter, ut animarum cura.

dem ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitio sufficientia dubitetur, super hoc erit ad sedem Apostolicam recurrendum: cuius est affirmare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis in super personatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud a beneficium similem curam habentibus animarum, & alieni plura similia obtinentis non ante conferre presument, quam eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. Qua etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat pereandem, quod is, cui est collatio facienda, huiusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis, vel si ea, quae sic obtinet, libere ac sponte resignet.

Aliiter autem de personatibus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio nullius penitus sit momenti.

CAP. IV.

Tracipit Papa, ne prelati subditis interdiciant, ne statum scolasticum & personarum superioribus inquirentibus manifestent: nec eos ad id celandum iuramentis, promissionibus, obligationibus aut aliis penis astringant: decernit autem, quod contra factum fuerit, irritum & inane: & sententias, iuramenta, promissiones, vel penas non ligare: & presumptores precipit pena condigna a superioribus asilem puniri. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Quia plerique prelati non sine multa temeritate quaedam suis subditis aliquando interdiciunt, ne ipsorum superioribus aut Apostolicæ sedis legatis, vel inquisitoribus ad inquirendum, corrigendum, & reformandum, in eorum ecclesiis, monasteriis, sive locis à se de deputatis eadem, vel aliis quibuscumque personis, per quas ad notitiam prædictorum valeat pervenire, statum ecclesiarum, monasteriorum seu locorum suorum, personarum & rerum ipsorum insinuent, vel exponant: in ipsos (si seculi egerint) excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias proferentes: eosque ad hoc celandum iuramentis, promissionibus & a obligationibus, aliisque penis nihilominus astringentes. Nos huius malitiæ (ne tali prætextu in ecclesiis, monasteriis, & locis eisdem inquisitio, correctio seu reformatio, cum faciende fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes, prædicta & eorum quodlibet attentari de cætero districtius inhibemus.

Decernentes auctoritate Apostolica, quicquid contra præfatem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitus existere firmitatis: nec quonquam sententias, iuramentis, promissionibus, obligationibus, vel penis huiusmodi obligari quomodolibet vel astringi. Presumptores autem eosdem (ne ipsorum temeritas quoquo modo transeat impunita) à superioribus, vel legatis, seu inquisitoribus memoratis, animadversione condigna precipimus castigari.

CAP. V.

Iurisdicchio Archiepiscopo attributa in una diocesi, sibi in alibi non præstat. h. d. Len.

Idem.

Ut litigantes releventur à laboribus & expensis: Statuimus ne Archiepiscopus causas, quæ per appellationem, vel aliis iure metropolitico deferuntur ad ipsum, alibi, quam in sua propria civitate vel diocesi, aut in eis, in quibus appellatum extitit, vel causa ipsa consistere dignoscuntur, audiat, vel etiam audiendas

a Al. aliquod. b Dicitur, animarum, deest in manuscriptis aliquot. c In antiquis codicibus ita: non sine multa temeritate, & cetera. d In antiq. exemplarib. ita: & obligationibus aliis atq. penis nihilominus, &c. e Videtur videri sancita in Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20.

committat. Nisi sibi aliud de consuetudine compertum in hac parte.

CAP. VI.

Si Episcopus cum potest suam diocesim visitat per alium, debet illi in necessariis providere: visitati autem in visitatione providebunt ipsi vicario visitanti, & non Episcopo. h. d. Len. nec Andreas.

Idem.

Si a Episcopus suam diocesim (ubi ei iure permittitur) faciat per alium visitari, licet ipse illi habeat in aliis necessariis providere, ita tamen, qui visitatur, ministrare tenentur expensas victualium visitanti. Camsicundum Apostolum non sit magnum, si ab eo mutentur temporalia, per quem spiritualia seminantur. Idem tamen Episcopus cum personaliter non visitat, si non profusus ab eis, qui per illum quem deputat, faciendū est, exigere poterit aut debet.

CAP. VII.

In quolibet loco diocesis non exempto, per se & per alium ipsi Episcopus pro tribunali sedere, & libere ecequi, quæ ad ipsius officium. Ioan. Andr.

Idem.

Ubi e Episcopus in sua tota diocesi jurisdictionem ordinariam noscitur habere, dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius diocesis non exempto per se vel per alium possit pro tribunali sedere: cuius ad ecclesiasticum forum spectantes audire: pectans ecclesiasticas (cum earum excessus exegerint) capere, ac ceteris deputare: necnon & cetera, quæ ad ipsius spectant officium, libere exercere.

CAP. VIII.

Canonici, qui a divinis cessare possunt, cum cessare voluerint, cessant ab omni officio, sicut si immunitate electio facienda, cum quibus de cessatione deliberabunt: & si deliberant cessare, requirunt prius eum, contra quem cessant, ut irrogatam ipsam emendat: quod si fecerit, non cessant: alioquin cessare poterunt, ita quod de cessatione intra mensem, utraq. parte & cessant, & contra quem cessatione inter arripit eundi ad Papam, vel per se, vel per procuratores, si scilicet inter in fructus: nisi interim interveniat concordia inter ipsos. Et contrariatus dicitur, quam cito poterit se coram papa presentem, ut utraq. parte presente, vel altera contumaciter absente, Papa scilicet negatum, & culpabile puniat: & si parti cessant prædictum servet, cessatio non servetur. Ioan. Andr.

Idem.

Quamvis super cessationibus à divinis, quæ in regularibus, conventibus, sive collegiis secularium regularium ecclesiarum multoties sine causa manifeste attentantur, manifesta satis à felicis recordationis Innocentio tertio, & Gregorio decimo prædictis, & nostris manaverint instituta. Quia tamen post illa est plerumque compertum, cessationes talium regularium esse factas: nos ad tam perniciosum evanescendum ab usum, eadem statuta cum infra scripta moderatione in suo volentes robore perdurare, de fructibus nostrorum consilio districtius inhibemus, ne à seculari, vel regulari capitulo, collegio seu conventu ecclesie cuiuscunque, & cessationes ipsæ, nisi vocatis omnibus (prout sunt pro electionis negotio evocandi) & deliberatione habita diligenti, ac Episcopi, above quocunque clerico sive laico (cuiuscunque dignitatis, preeminentiæ, conditionis aut status existat) propter cuius injuriam vel offensam eadem videtur cessatio facienda, post prædictas vocationem & deliberationem, de cessando habitam requisitio, quod irrogatum in-

a De materia visitationis præsit ad hunc locum sic illis, vide Conc. Tolot. IV. cap. 35. & novissimum Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. b al. visitat. c Vid. limitationem ad hoc. prædictam per Decretum in c. cum te. de offic. deleg. d. h. d. c. d. in Concil. generali Later. c. 7.

tiam, vel offensam emendet, aliquatenus attendatur. Neque tunc etiam, si emendam inde habuerint, vel per eos iteriter, quod minus habeant competentem. Si autem praemissis servatis, capitulum, collegium, vel conventus alicujus ecclesiae ad cessationem eandem duxerint procedendum: extunc intra unius mensis spacium pars utraque, videlicet illi qui cessant, & illi etiam propter quorum factum à divinis cessatur (nisi superveniente concordia inter eos, cessatio illa cesset) iter arripiant a se, vel per procuratores idoneos, cum munimentis & actis ad negotium ipsum spectantibus, ad sedem Apostolicam veniendi: & continuatis dietis, quam cito commode poterint, se Apostolico conspectui representent: ut partibus praesentibus, aut una praesente, altera non veniente vel mittente, examinato negotio apud sedem eandem, pars quae culpabilis inventa fuerit in praemissis, praeter alias poenas à dictis canonibus institutas, si Romano Pontifici videbitur expedire, poena docente cognoscat quantum exceperit, quae cessationi facte rationabiliter causam dedit: vel quae sine rationabili & manifeste causa cessavit. Parre insuper à divinis cessante, supra scripta b tam in cessando, quam in veniendo sive mittendo ad sedem Apostolicam non servante, non servetur cessatio: sed ea non obstante (ut prius) in ipsa ecclesia celebretur.

CAP. IX.

Trima poenae constitutio de bonis dignitatum vel ecclesiarum vacantium, non occupandi per eos, ad quo collatio, vel custodia pertinet: nisi de speciali jure illi ei competat, & contrafacientibus poenam imponit. Secundo offendit, de quibus bonis intelligatur, cum de speciali jure illi alicui competat. Tertio dicitur, quia saepe, supra, eod. libro, de elect. dicit non esse correptam. Ioan. And.

Idem.

Praesenti prohibemus edicto, ne Episcopi, vel eorum superiores aut Abbates, seu quivis alii regulares vel seculares prelati, aut ecclesiastici quaeunque persona, vacantibus dignitatibus, personaribus, prioratibus, vel ecclesiis quibuscumque sibi subiectis, seu ad collationem, ordinationem, praesentationem, vel custodiam pertinentibus, eorundem bona (mortuorum eorum rectoribus, vel ministris) in ipsis inventa, sive vacationis ipsorum tempore obvenientia, qua in utilitatem eorundem expendi, vel futuris debent successoribus fideliter refervari, occupare, aut in usus suos convertere quoquo modo praesumant: Nisi de speciali privilegio, vel consuetudine jam praescripta legitime, seu alia causa rationabili, hoc eidem competere dignoscatur.

Alioquin Episcopi & eorum superiores ab ingressu ecclesiae, ceteri vero ab officio & beneficio tandem coopto novent se suspensos, quousque restitutionem fecerint de praedictis. Porro ubi ex privilegio vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis praedictorum asserit bona competere supra dicta: hoc de illis bonis solum debet intelligi, quae solutis debitis, si qua sint, & iis, quae fuerint necessaria pro servitoribus & ministris ac incumbendis oneribus usque ad novos redditus supportandis, congrue servatis, ex ipsis reperta fuerint superesse. Sane constitutionem, quam superius specialiter edidimus, contra capitula, collegia, conventus, seu singulares personas, bona cathedralium, vel regularium, aut collegiarum ecclesiarum vacantium occupantes, per constitutionem praesentem (quam in dignitatibus, personaribus, prioratibus, & ecclesiis aliis locum habere censuimus) nolumus in aliquo derogari.

a al. Arripiat. b al. supradicta.

DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

TITVLVS XVII.

CAP. I.

Capitulum, vel is, ad quem administratio pertinet vacante sede, eos absolvet, quos absolvere possit Episcopus si vivet, nisi à sede Apostolica id fuerit interdictum. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Episcopali sede vacante, potest capitulum, seu is ad quem Episcopalis iurisdicatio tunc temporis noceatur pertinere, iis, quibus posset Episcopus si viveret, ab excommunicationis sententia, sive juris, sive hominis fuerit, abolutionis beneficium impartiri. Nisi fuerit à sed. Apost. specialiter interdicta potestas.

DE PACTIS.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Monachi habentes liberam à sede Apostolica sepulturam, si praesententur de non recipiendis aliquibus vel certis parochianis ecclesiae alicujus, servare compelluntur pactum: nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri, cum per pactum privilegio renuncia-verint. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Pactum a cum rectore parochialis ecclesiae factura à vobis, ne aliquos vel certos ipsius ecclesiae parochianos recipiatis ad ecclesiasticam sepulturam, omnino servare debetis. Quoniam sepultura libera sit monasterio vestro ab Apostolica sede indulta: & illi apud vos elegerint sepeliri.

Cum per dictum pactum indulto hujusmodi derogetur.

CAP. II.

Pactum factum patri à filia dum tradebatur nuptus, quod dote contenta nullum habeat ad bona paterna regressum, si juraverit ad ipsa filia, omnino servare tenebitur. Ioan. And.

Idem.

Quamvis b pactum patri factum à filia dum nuptus tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis: si tamen juramento non vi, nec dolo praestito, firmatum fuerit ab eadem, omnino servari debet. Cum non vergat in aeternae salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum.

CAP. III.

Pacta inita per fratres praedicatorum vel minores vel alias mendicantes, cum rectoribus parochialium ecclesiarum super parochialibus juribus, si facta sunt per priores vel guardianos de conventuum ipsorum licentiam consensu, licet auctoritas sed. Apostolica non intervenierit, vel licentia prioris vel ministri generalis, aut magistri vel provincialis ministri, vel capituli provincialis servanda sunt: dummodo alia sint licita & honesta. b. d. Ioan. And.

Idem.

Quia ex eo, quod fratres praedicatorum, & minores, & alii mendicantes, compositiones & pacta cum prelati, capitulis, rectoribus & personis ecclesiarum, civitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus domus seu habitationes eorum existunt, super juribus parochialibus, vel aliis quibuscumque articulis ab eis vel eorum antecessoribus inita sive facta servare recusant: & ea eo preterito infringere moliantur, quia magistri aut ministri, vel prioris generalium seu provin-

a Vid. Antonium de Butris, cap. statutus, de translat. prelar. & Felinum in c. cum sit generalis de foro compet. b Vid. Matr. de Assuetu decif. 22. Purpuratum consil. 100. Hippolytum Marfilium singulari 473. incip. nonnulla de presentia. Alexan. consil. 29. lib. 4. & consil. 42. lib. 1. & Jason. consil. 23. vel. 4.